



Lausuntoyhteenveto metsätalouden kannustejärjestelmän muutoksista

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi 18.6-12.8.2024 lausuntoja seuraavista metsätalouden määräaikaiseen kannustejärjestelmään liittyvistä säädösmuutosehdotuksista:

- hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta,
- valtioneuvoston asetus metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ja
- maa- ja metsätalousministeriön asetus metsätalouden kannustejärjestelmästä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esitystä koskevan luonnoksen mukaan kannustejärjestelmästä poistettaisiin uusien metsäteiden tekemisen tuki sekä mahdollisuus tehdä uutta tietä yksityisteiden perusparannushankkeiden yhteydessä. Lisäksi mahdollistetaan taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemusten hylkääminen, jos käytettävissä olevista määrärahoista on niukkuutta.

Valtioneuvoston asetuksesta poistettaisiin uuden metsätien tekemistä koskevat säännökset. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan yhtä aikaa muutettavan lain kanssa. Lisäksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja sekä alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa. Tukiehtojen sekä tukitasojen muutosten on tarkoitus tulla voimaan vasta 1.1.2026.

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta metsätalouden kannustejärjestelmästä ehdotetaan muutettavaksi edellä mainittujen muutosten johdosta. Lisäksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen hakemisen määräaika.

Muutosten taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysrihipäätös vuosille 2025-2028.

Lausuntoja pyydettiin seuraavilta tahoilta: Bioenergia ry, Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset, Energiateollisuus ry, Etämetänomistajien liitto ry, Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta, Kemijärven yhteismetsä, Koneyrittäjät ry, Kuusamon yhteismetsä, liikenne- ja viestintäministeriö, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, METO – Metsäalan asiantuntijat ry, metsäbiotalouden tiedepaneeli, Metsäpalvelutyöntajat ry, Metsäteho Oy, Metsäteollisuus ry, oikeusministeriö, Posion yhteismetsä, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Ruokavirasto, Sahateollisuus ry, Suomen ilmastopaneeli, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Sallan yhteismetsä, Suomen luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Suomen yhteismetsät ry, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, WWF Suomi ja ympäristöministeriö. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla.

Lausunnon antajat

Lausunnon antoivat oikeusministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen metsäkeskus, Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Koneyrittäjät ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, METO – Metsäalan asiantuntijat ry, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo, Metsäpalvelutyöntajat ry, Metsäteollisuus ry, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Sahateollisuus ry, Saimaan metsänomistajat ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen tieyhdistys ry, Suomen yhteismetsät ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.

Kemijärven, Kuusamon, Posion ja Sallan yhteismetsä eivät jättäneet omaa lausuntoaan, mutta ovat mukana Suomen yhteismetsän ry:n lausunnossa. Suomen ympäristökeskus ja valtiovarainministeriö ilmoittivat, etteivät he lausu asiasta.

Lausuntoyhteenveto

1. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräraikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Yleiset kommentit

Yleisesti ottaen valtiontalouden heikko tilanne ja siitä johtuvat säästöt saivat ymmärrystä. Tosin MTK ja metsänhoitoyhdistys esittivät myös, että metsätalouden rahoitus tulisi varmistaa lisämäärärahoituksella. Luonnonvarakeskus ja Suomen luonnonsuojeluliitto pitivät valtion talousarvion momentin 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) jäämistä säästöjen ulkopuolelle hyvän ratkaisuna. Lausunnoissa huomautettiin, että valtion talousarvion momentille 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) on jo kohdistettu huomattavia leikkauksia. Leikkauksista huolimatta Suomen luonnonsuojeluliiton näkemyksen mukaan kannustejärjestelmän momenttien rahoitus on epätasapainossa. Luonnonsuojeluliiton mielestä tuet painottuvat liikaa jaksolliseen metsänkasvatukseen.

Monet lausunnonantajat pitivät leikkausten kohdentamista oikeasuuntaisena, kun taas osa esitti niihin muutoksia. Moni lausunnonantaja korosti metsätieverkoston merkitystä kannattavan metsätalouden harjoittamiselle sekä muulle yhteiskunnalle. Yksityisteiden perusparannuksen tuen säilyttämistä pidettiin tärkeänä. Yleisin muutosehdotus koski pienpuun keruutuesta luopumista. Luonnonvarakeskus esitti, että taimikon ja nuoren metsän hoidon hoito- ja kunnossapitovelvoitetta tulisi pidentää nykyisestä viidestä vuodesta. Tuen myöntämistä samalle kohteelle ei pidetty julkisen tuen tehokkaana ja tarkoituksenmukaisena käytönä. Ainoastaan Koneyrittäjät eivät nähneet lakiesitystä tarpeellisenä, vaan esittivät säästöjen toteuttamista alemman asteisen sääntelyn kautta.

Yleisesti säästöjen nähtiin vaarantavan hallitusohjelman ja kansallisen metsäohjelman tavoitteiden saavuttamisen. Esitystä pidettiin huonona metsäpolitiikan ennustettavuuden kannalta. Kannustejärjestelmä on juuri uudistettu ja se on ollut voimassa vasta vajaan vuoden. Esityksen riskiksi nähtiin, että muutokset koetaan sekavana, eikä tukiehtoja opita, jolloin hakemusten laatu heikentyy ja metsäkeskuksen hallinnollinen työ lisääntyy. Muutoksista voi aiheuta myös toimijoille ylimääräistä neuvontaa, opastusta ja koulutustyötä.

MTK kritisoi esityksen avoimuutta. Esityksessä ei ollut täsmällisiä määrärahan leikkausten suuruutta, mikä vaikeutti kokonaisvaikutusten arviointia.

Uuden metsätien tuen lakkauttaminen

Suomen tieyhdistys, Koneyrittäjät ja Metsäpalvelutyönantajat katsoivat, että uusien metsäteiden rakentamisen avustaminen tulisi säilyttää osana rahoitusta. Koneyrittäjät toivat esille, ettei toimintaympäristössä ole tapahtunut sellaista muutosta, minkä vuoksi kannustejärjestelmän määrärahoja ei olisi tarkoituksenmukaista kohdistaa uuden metsätien tekemiseen. Saatavaa kustannussäästöä pidettiin vähäisenä.

Suomen yhteismetsät vastustivat tuen lakkauttamista. Tuen poistamisen nähtiin vaikeuttavan huomattavasti yhteismetsien puunkorjuun järjestämistä ja heikentävän metsätalouden kannattavuutta. Yhteismetsät kokivat, että olemassa oleva tukitaso ei ole ollut riittävä kannustamaan metsäteiden rakentamiseen, minkä vuoksi puunkorjuussa on käytetty talviteitä. Ilmaston muuttuessa talviteiden käyttäminen nähtiin kuitenkin haastavaksi.

Metsäteollisuus näki uusien metsäteiden rakentamisen tukien poistumisen haastavana, mutta ei vastustanut sitä. Sahateollisuus näki uuden metsäteiden rahoittamisesta luopumisen valitettavana, mutta piti metsäteiden perusparannuksista huolehtimista ensisijaisena ja esitti niiden rahoituksen turvaamista. MTK ja SLC hyväksyvät tuen poistamisen. MTK näki, ettei tuen poistaminen heikennä kannustejärjestelmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamista merkittävästi. MTK ja Suomen tieyhdistys toivat esille, että teiden rakentamiselle on edelleen tarvetta erityisesti Pohjois-Suomessa. Luonnonsuojeluliitto kiitti tuen poistamista. Luonnonvarakeskus kannatti tuen lakkauttamista ja toi esille, ettei uusien teiden tukemista voi enää perustella yhteiskunnan hyvinvoinnin lisäämisellä ja että tukijärjestelmän tarkoitus on pitää yllä metsätalouden tieverkkoa, ei laajentaa sitä.

Metsäkeskus toi esille, että työlajin poistuminen ei lyhyellä tähtäimellä vähennä metsäkeskuksen hallinnollista työtä. Metsäkeskus ennakoii, että hakemusten määrä tulee lisääntymään tuen päättyessä.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon hakusulku

Mahdollisia hakusulkuja pidettiin huonona asiana. Lausunnoissa korostettiin taimikon ja nuoren metsän hoidon positiivisia vaikutuksia metsänhoitoon, puun saatavuuteen ja työllisyyteen sekä korostettiin riskiä ammattilaisten siirtymisestä muihin töihin.

Luonnonvarakeskus piti ehdotettua hakusulkuja perusteltuna. Metsäteollisuus, Koneyrittäjät ja Saimaan metsänomistajat ry eivät kannata ehdotettua säännöstä taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakun sekä niiden käsittelyn ja myöntämisen mahdolliseksi keskeyttämiseksi. Myös Sahateollisuus suhtautui esitykseen varauksella. Esityksen nähtiin aiheuttavan häiriöitä metsäpalvelumarkkinoilla voimakkaiden kysyntä-vaihteluiden johdosta. Koneyrittäjät pitivät tukitasojen alentamista nopeampana ja tarkoituksenmukaisempana keinona reagoida akuuttiin rahapulaan. Osassa lausunnoissa oli ymmärretty virheellisesti, että tukihakemukset hylättäisiin hakemusvuonna määrärahojen loppuessa. Näissä lausunnoissa esitettiin, että hakemukset tulisi siirtää maksettavaksi seuraavalle vuodelle. Näin lakiluonnoksen mukaan tapahtuukin, mutta jos silloinkaan määrärahat eivät riitä niiden maksamiseen, hakemukset hylätään.

Oikeusministeriö on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota lausunnolla olleen lakiehdotuksen 31 a §:n ja voimassa olevan lain 31 §:n säännöksiin sekä niihin liittyen todennut, ettei ylempi hallintoviranomainen voi puuttua alaisensa hallintoelimen toimintaan. Oikeusministeriö kiinnitti huomiota myös hakemusten käsittelyjärjestystä koskevaan sääntelyyn ja viitasi vakiintuneisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin.

Lain muut pykälät

Oikeusministeriö kiinnitti huomioita, että 44 §:n 2 momentti asettaa tuen saaneen metsänomistajan ja uuden maanomistajan neuvonnan osalta eriarvoiseen asemaan. Oikeusministeriö kiinnitti huomiota myös lakiehdotuksen voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiin.

2. Valtioneuvoston asetus metsätalouden määräraha- ja kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Taimikon ja nuoren metsän hoidon enimmäispituuden alentaminen

Luonnonvarakeskus piti oikeasuuntaisena enimmäispituuden alentamista, koska osa nuoren metsän hoidon tuista on kohdistunut kaupallisesti kannattaviin kohteisiin. Lisäksi taimikon ja nuoren metsän hoidon aikaistamista pidettiin perusteltuna kustannustehokkuuden ja ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta.

MTK:n ja Bioenergia ry:n mukaan pituusrajan laskeminen keskeisessä ja eteläisessä Suomessa johtaisi siihen, ettei tukikelpoisia pienpuun keruukohteita olisi lainkaan. MTK ja Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo esittivät, että taimikon ja nuoren metsän hoidon pituusraja säilytettäisiin nykyisellään ja että leikkaukset toteutettaisiin pienpuun keruutukea leikkaamalla tai siitä luopumalla. Bioenergia ry ei kannattanut enimmäispituuden alentamista, vaan esitti pituusrajaksi 14 metriä. SLC ehdotti enimmäispituuden alentamista 8 metriin.

Metsäteollisuus piti tärkeänä tuen ohjautumista vahaisen vaiheen nuoren metsän hoitoihin ja kannatti tukiehtojen muutosta. Pääkaupunkiseudun metsänomistajat pitivät muutosta perusteltuna, koska järeämmän puuston käsittely ohjautuisi enemmän energiapuuhakkuisiin. Sahateollisuus ei kokenut muutosta kriittiseksi.

Pienpuun keruusta maksettavan lisän alentaminen

Luonnonvarakeskus näki, että energiapuun markkinatilanne jatkuu hyvänä mikä mahdollistaisi myös pienpuun keruutuen poistamisen. Pienpuun keruutuesta luopumista esittivät myös MTK, SLC, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo, Metsäkeskus ja ympäristöministeriö. Luonnonsuojeluliitto ja Pääkaupunkiseudun metsänomistajat pitivät pienpuun keruutuen alentamista perusteltuna. Myös Sahateollisuus piti tukitason laskemista hyväksyttävänä. Metsäteollisuus ilmoitti, ettei se vastusta tuen laskemista mutta painotti, ettei nuoren

metsän hoidon tukea jatkossa tulisi enää leikata. Saimaan metsänomistajat esittivät, että pienpuun keruu-tuki säilytetään osana kannustejärjestelmää.

Koneyrittäjät ja Metsäteollisuus näkivät, että tukitason alentaminen yhdessä tukiehtojen muutoksen kanssa vähentää nuoren metsien puunkorjuuta ja johtaa tuetun pienpuun korjuun loppumiseen tai merkittävään vähenemiseen. He arvioivat, että energiapuun hankinta siirtyisi järeämpiin kohteisiin.

Yksityisteiden perusparannuksen tukitason alentaminen

Usea lausunnonantaja toi esille, että yksityisteiden perusparannuksen tukitason lasku tulee vähentämään teiden perusparannusta ja heikentämään siten teiden kuntoa.

Luonnonvarakeskus piti esitettyä tukitasoa edelleen korkeana. Koneyrittäjät pitivät tukitason alentamista valitettavana ja korostivat olemassa olevan infrastruktuurin kunnosta huolehtimisen tärkeyttä. MTK esitti, että tuki taso tulisi eriyttää maantieteellisesti niin, että Pohjois-Suomessa tukitaso olisi 60 prosenttia. Tämä vastaisi aikaisempaa Kemera-lain tukitasoa. Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo, Metsäteollisuus, METO ja Metsäpalvelutyönantajat esittivät tukitason säilyttämistä 70 prosentissa. SLC esitti tukitasoksi 60-70 prosenttia ja säästämistä nuoren metsän hoidosta. Sahateollisuus ilmoitti, ettei se kannata tukitason alentamista. Suomen yhteismetsät katsoivat, että tukitason alentaminen heikentäisi merkittävästi yhteismetsien mahdollisuuksia investoida metsäteihin ja piti tukitason säilyttämistä välttämättömänä.

3. Maa- ja metsätalousministeriön asetus metsätalouden kannustejärjestelmästä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta

Määräaika taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen hakemiseksi

Metsäteollisuus piti määräaika töiden aloittamisesta perusteltuna. Sen nähtiin parantavan vuosittaista määrärahojen riittävyyden ennustettavuutta ja kannustavan metsänomistajia saattamaan aloitetut työt loppuun.